

# הלכות ומנהגי חב"ד

## "מרבין בשמחה" - כיצד?

"...כל יהודי יוסיף בכל ענייני שמחה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לשמח אחרים (כידוע<sup>1</sup>, ששלימות עניין השמחה היא דווקא יחד עם אחרים).

"ולכל לראש - עליידי הוספה ב'פיקודי ה' ישרים משמחי לב', לימוד התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות התורה. ו'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' - קיום המצוות בהידור.

"ועוד, וגם זה עיקר - שעליידי 'מרבין בשמחה' בתורה ומצוות, יתווסף גם ב'מרבין בשמחה' בפשטות, גם בעניינים הגשמיים ועל-ידיהם, כפי ההוראה על-פי השולחן-ערוך.

"הן לשמח את עצמו והן לשמח את זולתו, החל מבני-ביתו: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, וההורים - בפרט האב - יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים (על-פי טבע) כפסק השולחן-ערוך<sup>2</sup>, וגם - להוסיף בלשמח יהודים אחרים שסביבו..."<sup>3</sup>

## שבת קודש פרשת תשא

שושן פורים קטן, ט"ו באדר-א

(1) "ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ח".

(2) "פסחים קט"א. רמב"ם שם. טוש"ע או"ח סי' תקכ"ט ס"ב. שו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"ז".

(3) ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391 (כולל ההערות שבמרכאות).

### לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

# התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות  
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

## א"כא

ערב שבת קודש

פרשת כי-תישא

י"ד באדר-א (פורים קטן) התשע"ד



יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

## מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד באדר-ראשון ה'תשע"ד - כ"א באדר-ראשון ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד באדר-ראשון	נוסח ברכות התפלה וסידורן. (א) ברוך אתה.. נוסח הויזוי.. עושה שלום וכו'.	ה' מקואות.. בפרקים אלו. פרק א.	שם : נוסח ברכות התפלה וסידורן. (א) ברוך אתה.. נוסח הויזוי.. עושה שלום וכו'.
ש"ק	ט"ו באדר-ראשון	נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש בי"י. נחלתי עדותיך וגו'. ספר זמנים והוא ספר שלישי.. ה' שבת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ב.	שם : נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש בי"י. מ"ע קנד.
א'	ט"ז באדר-ראשון	פרק ג-ה.	פרק ג.	מ"ע קנד.
ב'	י"ז באדר-ראשון	פרק ו-ח.	פרק ד.	מל"ת שכ.
ג'	י"ח באדר-ראשון	פרק ט-יא.	פרק ה.	מל"ת שכ.
ד'	י"ט באדר-ראשון	פרק יב-יד.	פרק ו.	מל"ת שכב.
ה'	כ' באדר-ראשון	פרק טו-יז.	פרק ז.	מל"ת שכב.
ו'	כ"א באדר-ראשון	פרק יח-כ.	פרק ח.	מל"ת שכא.

### זמני השבוע\*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ד באדר א'	4.25	5.12	5.33	6.32	9.08	11.55	12.25	5.25.7	5.50
ש"ק, ט"ו באדר א'	4.24	5.11	5.32	6.31	9.08	11.55	12.25	5.26.6	5.51
א', ט"ז באדר א'	4.23	5.10	5.31	6.30	9.07	11.55	12.25	5.27.4	5.52
ב', י"ז באדר א'	4.22	5.09	5.31	6.29	9.07	11.55	12.25	5.28.3	5.53
ג', י"ח באדר א'	4.22	5.08	5.30	6.28	9.06	11.55	12.25	5.29.1	5.54
ד', י"ט באדר א'	4.21	5.07	5.29	6.27	9.05	11.55	12.25	5.29.9	5.54
ה', כ' באדר א'	4.20	5.06	5.28	6.26	9.05	11.55	12.25	5.30.8	5.55
ו', כ"א באדר א'	4.19	5.05	5.27	6.25	9.04	11.55	12.25	5.31.6	5.56

\* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.  
\*\* לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.  
\*\*\* זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

### זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
כי תישא	4:49	6:03	5:04	6:04	4:54	6:03	5:07	6:06
ויקהל	4:55	6:08	5:10	6:10	5:00	6:09	5:13	6:11

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט  
מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז  
יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב  
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169  
ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il



אמרתי לו: אולי יואיל כבודו להראות לי את החומר אשר הוא מתפאר בו כל כך? וענה: מדוע לא? הנה אראהו לכבודו, אינני מפחד כלל? משום שבעוד ימים אחדים יתברר הכול בממשלה, והם כבר יביאו לידי גמר את כל השיטות המיושנות שלכם אשר מתנגדות להשכלה. בדברו זאת הביא לי מחברות אחדות הכתובות בכתב ידו הטמאה. אני – מספר כ"ק אדמו"ר – לקחתי את כל כתב היד מידו. ובאין אומר ודברים התחלתי מיד לקרוע את הכול. קרעתי את כל כתבי השטנה לפסות נייר קטנות. קרעפס, בראותו זאת, בהלה גדולה אחזתהו. והתחיל לצעוק עלי, לשמצני ולגדפני: מה עשית לי? אני יגעת על זה חדשים רבים, עד שקבצתי, ערכתי וסדרתי הכול בסדר. הרצאות, בהן סימנים וסעיפים וכו' וכו' ועכשיו לא אוכל להשיג זאת בזמן קצר, ובעוד ימים אחדים עלי להגיש כל זה. וימשיך לצעוק, ויתמלא כעס וחימה עד כדי כך שסטר לי סטירת לחי. ואני, ברחתי מהמלון, ותיכף ומיד נסעתי לביתי, כדי לבשר לאבי את הבשורה.

כל העניין התבטל ב"ה משום שלא היה למשכילים את החומר כדי להגיש. לאחר זמן קצר נודע לנו שקרעפס חלה בשחפת הגרון ומתה מיתה חטופה.

(ספר השיחות תרפ"ד עמ' 63-65)

## מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'  
ישירות הביתה באמצעות הדואר  
מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)  
מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:  
'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000.  
כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

# "ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב"...

אור מקיף מסמא עיני החיצונים...

פעם נודע לאאמור"ר [=הרש"ב] שחבורת המשכילים נועדו והחליטו להלשין למלוכה על כל האורתודוקסים. הם ערכו חומר רב ובו ראיות והוכחות בכתב שעניין הדת פוגע בתרבות, ועוד כתבי פלסטר כיוצא בהם. ובהם תובעים תביעות מוחלטות לאסור דברים רבים ונוראים, ובפרט את הקבלה. אחד מראשיהם, שמו קרעפס, והוא מונה על ידי הממשלה לרב באודיסה. הוא אשר ערך את כל הניירות הללו, אסף את כל החומר הדרוש ונסע לפטרבורג כדי להגיש זאת לממשלה.

כאשר נודע לכ"ק אאמור"ר על דבר כל זה, קרא אותי ואמר: סע לפטרבורג והשתדל לבטל את כל העניין. הואיל וזה היה צריך להיעשות בסודי סודות, לכן – מספר כ"ק אדמור"ר [=הרי"צ] – לקחתי עמי את רעייתי הרבנית נחמה דינה ופרסמנו שנוסעים אנו לרופא.

בבואנו לפטרבורג שהינו שם ימים אחדים ואני השתדלתי בכל כוחי לפעול בעניין, אולם לא יכולתי לעשות מאומה. הודעתי זאת לאבי וקבלתי תשובה במברק שבכל זאת אתאמץ יותר ואשתדל לפעול לבטול העניין. עברו כמה ימים נוספים וכל השתדלותי היו לריק. קניתי כרטיס ונסעתי חזרה אל אבי כדי להודיע לו בעצמי שכל השתדלותי עלתה בתוהו.

בבואי לחזר אאמור"ר – מספר כ"ק אדמור"ר – היה זה בבוקר, ויתכונן הוא לתפילת שחרית. טליתו היתה מונחת מקופלת על כתפו והוא בדק את הציציות.

לאחר שסיפרתי לו את פרטי ההשתדלויות ומאמצי אשר לא הועילו לי לגמור את העניין ולבטלו, שזו היתה עיקר הכוונה. אמר לי כ"ק אאמור"ר:

פעם שלח אדמור"ר הזקן את בנו אדמור"ר האמצעי לשליחות מסוימת. והוא לא יכול היה לעשות מאומה בעניין זה. ויחזור אל אביו ויאמר לו שאיננו יכול לפעול מאומה בשליחות זו. ובשעה שבא אדמור"ר האמצעי אל אביו אדמור"ר הזקן, טליתו של אדמור"ר הזקן היתה על כתפו ובדק את ציציותיו.

ואמר לו אדמור"ר הזקן:

רואה אתה? זוהי טלית, וטלית הוא ענין המקיף, ומקיף מסמא את עיני החיצונים.

בשמוע זאת אדמור"ר האמצעי, חטף בידי את ציציותיו של אביו, נשקם, ונסע חזרה לדרכו כדי לבצע את שליחותו. ואמנם בפעם הזאת הצליח.

ואמר כ"ק אדמור"ר:

בשמעי זאת מפי אאמור"ר, עשיתי כך גם אני, חטפתי את הציציות מטליתו של אבי, נשקתי. ונסעתי ברכבת מיד חזרה לפטרבורג. שוב התחלתי להסתובב וחשבתי מחשבות כיצד למלא את שליחותי. לפתע צץ רעיון במוחי. מה עשיתי? הלכתי אל המלון בו התאכסן קרעפס, וביקשתי ראיון אצלו. הוא קבלני בכבוד, משום שהכירני, או משום שהכיר את אבי. ישבנו ושוחחנו על הא ועל דא. נתגלגלו הדברים בדבר מזימותיהם. הוא לא הכחיד ממני מאומה. והתפאר לפני ואמר: בקרוב נראה מי ינצח. יש לנו – למשכילים – תכנית כזו שעוד מעט ויבטלו הרבה מענייני הדת וכו' וכו', וכבר נמצא בידי חומר רב המקובץ על ידי, ומוכן כדי להגישו בעוד ימים אחדים לממשלה.

# הנשים אחראיות על המקדש הפרטי

מדוע מופיעה פרשת הכיור וכנו לאחר פרשת מחצית השקל, ולא בהמשך אחד עם כלי המשכן? • מחצית השקל – עבודה שווה בכל יהודי מצד נקודת האמונה ומסירות נפש • הכיור מבחין בין הראוי למשכן ובין מה שצריך לדחות ולשטוף • זאת הייתה נדבת נשי ישראל, שבכוח אמונתן גם "נחושת" הבריקה • משיחת כ"ק אדמור"ר נשיא דורנו

א. בפרשת היום – לפי תקנת רבינו ללמוד חומש עם פירוש רש"י בפרשת השבוע, ביום ראשון עד שני וכו' – נכללת גם פרשת הכיור. ולפני זה נאמרה פרשת "כי תשא את ראש בני ישראל וגו"<sup>1</sup>, שעל זה אמרו רז"ל<sup>2</sup>: "אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, במה תרום קרן ישראל, אמר לו בכי תשא", והיינו, שמצוות מחצית השקל תפעל נשיאת ראש – "כי תשא את ראש בני ישראל".

ומבואר בכמה מקומות העניין בזה:

מצוות מחצית השקל כפי שהיא לדורות (מלבד מחצית השקל שנתנו בתחילת נדבת המשכן שממנו נעשו אדני המשכן) היא בשביל קרבנות (ועניני) הציבור<sup>3</sup>.

ובתור זכר לזה נוהגים בפורים קודם קריאת המגילה ליתן מחצית השקל<sup>4</sup>. וגודל העניין בזה מובן ממאמר רז"ל<sup>5</sup> "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על

ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן<sup>6</sup> באחד באדר משמיעין על השקלים".

ונקודת העניין בקיצור – שגזירת המן היתה על כל היהודים בשווה (כנ"ל), להיותם בני אברהם יצחק ויעקב, שלכן כופרים הם בעבודה זרה ומודים (בהקב"ה, ובמילא מודים הם) בכל התורה כולה, שבה שווים כל בני ישראל. ולכן, ביטול הגזירה הוצרך להיות על ידי עניין שבו שווים כל בני ישראל – שזהו ציווי מחצית השקל עבור קרבנות ציבור, והרי קרבן ציבור הוא קרבן עבור כל העדה כולה, למקטנם ועד גדולם, כמבואר העניין בארוכה ואין כאן המקום להאריך בזה.

ומיד לאחר זה נאמרה פרשת הכיור – "ועשית כיור נחושת וכנו נחושת לרחצה גו' ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם בבואם אל אוהל מועד גו' או בגשתם אל המזבח לשרת גו"<sup>7</sup>. ולכאורה אינו מובן:

כיוון שמטרת הכיור וכנו היא בשביל הכניסה לאוהל מועד – הרי הצינוי על עשייתו הוצרך להיות לפני הצינוי על עשיית המשכן, הקרשים והיריעות, ושאר כלי המשכן, או לכל הפחות

(1) ר"פ תשא.

(2) ב"ב יו"ד, ב.

(3) רמב"ם הל' שקלים רפ"ד.

(4) רמ"א או"ח סתרצ"ד ס"א.

(5) מגילה יג, סע"ב.

(6) ריש שקלים.

(7) ל, יח ואילך.



נעשים "צבאות השם" – כמו ביציאת מצרים שהנשים העמידו דור שהכירו את הקב"ה בקריעת ים סוף ואמרו "זה אילי ואנוהו".

וכאמור, בידן של הנשים שכל אחת תעשה מביתה משכן ומקדש להקב"ה, שאז יהיה הבית בריא, חי ושמח, ויהיה בו אלקות בגלוי, ועל ידי זה יזכו – יחד עם בעליהן וילדיהן – לילך בקרוב לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

(תורת מנחם כרך טז, עמ' 66)

## ההבדל בין הלוחות הראשונים ללוחות האחרונים

חלוק לוחות הראשונות ולוחות האחרונות:

בלוחות עצמן – הראשונות מעשה אלקים, השניות פסל לך.

המכתב – חרות על הלוחות שכדברי רז"ל עירובין (גד. א) הוא רק בלוחות הראשונות.

במעלת בני ישראל – בלוחות הראשונות צדיקים, כשעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, בשניות בעלי תשובה.

במעלת משה – כמתן תורה ניתן למשה אלף אורות במתנה, ובחטא העגל ניטלו ממנו ולא חזרו בלוחות שניות (רק בשבת נותנים לו כדאיתא בפע"ח).

מעלת לוחות השניות שניתן גם כן הלכות מדרש אגדות כו', כפלים לתושייה כדאיתא בנדרים (כב. ב), וקירון עור פני משה.

(היום יום, יז תמוז)

## כל יהודי צריך לגלות חיבתו לפני המקום

...ומעניין פרשת שבוע זה:

וידבר ה' אל משה – כי שאל משה: רבוננו של עולם, במה תרום קרן ישראל (ובפרט – שהיה אך זה עתה מעשה העגל). אמר לו הקב"ה

לאמר – לדורות (כולל אפילו ביום פקדי (אשר אז) ופקדתי עליהם חטאתם בעגל) –

כי תשא – אתה דווקא – ראשם של ישראל (ורק משה – לא הייתה לו כל שייכות אפילו לעניין העגל, שהרי היה אז בהר עם ה')

תשא את ראש – תוכל "לשאת את ראשם בהגבהה", על ידי אשר –

תשא את ראש, תמנה אותם לגלות חיבתם לפני המקום. – ולכפר על החטא המונע הרמת קרנם (ובפרט – חטא העגל) –

ונתנו איש כופר נפשו – צדקה, כמו שנאמר וחטאך בצדקה פרוק.

\* \* \*

וכיוון אשר כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו עליו השלום – הרי הוראה בפרשתנו, שעל ידי בחינה זו על כל אחד ואחד להרים קרנו, על ידי אשר יגלה חיבתו לפני המקום, בהתבוננו אשר אהבת עולם אהבתנו ה' אלקינו כו' ובנו בחרת – הוא הגוף החומרי – וקרבתנו כו', שאזי ממילא כמים הפנים לפנים יתעורר גם הוא לדבקה בו ולהמשיך אור איך סוף ב"ה למטה ולהעלות כל העולם כולו לה', וזהו על ידי התורה ומצות ובפרט על ידי הצדקה, שהיא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה – במילוי הציווי לעשות משכן ודירה לו יתברך בתחתונים.

(אגרות קודש כרך כג, אגרת ח'תתקנב)

. . ומשדלתו בדברים . . ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות כו".

ג. והעניין בזה בעבודת כל אחד ואחד מישראל: ובהקדמה – ש"היד שנשתלחה במקדשך"13 היתה רק בנוגע לבית המקדש הגשמי, אבל בית המקדש שבלבו של כל אחד ואחד מבני ישראל, עליו נאמר "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל – הרי זה תלוי בו בלבד, ואם רק משתדל ועוסק בזה, אזי יש לו מקדש בנוי על תלו (כמדובר

בהמשך לציווי על עשיית המשכן וכליו, ומהו הטעם שציווי זה נאמר לאחר ההפסק בעניין "כי תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל"?

ועל כן צריך לומר, שעניין הכיור שייך לעניין שנפעל על ידי מחצית השקל, שלכן נסמכו ב' ציוויים אלו.

ב. ענינו של הכיור הוא – שכדי שהכהן יוכל להיכנס בטהרה אל הקודש כדי להקריב קרבן לה'8, או בשביל להשתחוות לפני ה'9 (שהרי ביאה

## גזירת המן היתה על כל היהודים בשווה... ולכן ביטול הגזירה הוצרך להיות על ידי עניין שבו שווים כל בני ישראל – שזהו ציווי מחצית השקל עבור קרבנות ציבור

כמה פעמים14).

אמנם, "משכן" זה צריך להיות נלקח מענייני העולם – כמו המשכן כפשוטו שנעשה מ"זהב וכסף ונחושת וגו'", "ג או ט"ז דברים (כב' הגרסאות15), והיינו, שצריך לעשות מענייני העולם דירה לו יתברך, וכאמור לעיל .. בארוכה שזוהי תכלית התורה – לעשות מהעולם מקום קדוש, "בית מקדש".

ולכאורה אינו מובן:

כיוון שעוסקים בענייני העולם, הרי לא יתכן שלא ידבק משהו כו'. וכפי שרואים בטבע בני אדם, שהמתאבק עם מנוול, נדבק בו אבק ועפר ואפילו רפש וטיט ("בלאטע"). ובמצב כזה הרי לא שייך להיכנס חס ושלום לבית המקדש, וכדאיתא במשנה16 שאפילו להר הבית אסור להיכנס באבק שעל רגליו?

והעצה לזה – שקודם הכניסה לבית המקדש צריך להיות עניין של רחיצה.

13 נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

14 ראה גם תר"מ ח"ח ע' 14. וש"נ.

15 ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

16 סוף ברכות.

ריקנית אסורה10, כי אם לצורך איזו תכלית), הוצרך לרחוץ תחילה ידיו ורגליו מן הכיור.

ועל זה נאמר "ועשית כיור נחושת וכנו נחושת" – שהכיור וכנו לא נעשו מזהב או כסף, אלא מנחושת, שהוא הפחות שבמתכות.

מניין לקחו את הנחושת עבור הכיור וכנו? – מ"מראות הצובאות"11, כמסופר בדברי חז"ל12 ש"בנות ישראל היו בידן מראות [שהיו עשויים מנחושת קלל, והיו מצחצחים ומבריקים אותם עד שהיה נראה בהם מראה הפנים].. . ואף אותם לא עיכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס בהן משה מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה, קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכול, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה . . ונוטלות המראות

8 ראה פרש"י עה"פ.

9 ראה אנציק' תלמודית ערך השתחואה ס"ד (כרך יא ע' רלג ואילך). וש"נ.

10 ראה אנציק' תלמודית ערך ביאת מקדש בתחלתו (כרך ג' ע' קב ואילך). וש"נ.

11 ויקהל לח, ח.

12 פרש"י עה"פ. וראה תנחומא פקודי ט.

# חטא העגל ותיקונו

## בידי הנשים התוקף שלא לוותר על יהדות לטובת 'עגל הזהב'

איתא בכתבי האריז"ל שהדור עתה, היינו דרא דעקבתא דמשיחא, הוא גלגול של דור המדבר: בדור המדבר היה חטא העגל, שבו נאמר "ויתפרקו... את נזמי הזהב אשר באזניהם" – האנשים דווקא, ולא הנשים, שלא רצו לתת עבור העגל; ולעומת זאת, בנדבת המשכן נאמר "ויבאו האנשים על הנשים, עם הנשים וסמוכין אליהם", היינו, שהנשים קדמו.

ועל זה איתא בפרקי דר' אליעזר ש"נתן להן הקב"ה שכרן... שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים", שזהו מה שכתוב בירושלמי פסחים "נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא... יומא דירחא, מנהג" (מנהג טוב הוא), שצריכים לקיימו.

וזהו הטעם שבדרא דעקבתא דמשיחא תלמידי חכמים נשמעים לנשותיהם – שבזה מתבטאת העובדה שהנשים שבדור המדבר (שהגלגול שלו הוא בדרא דעקבתא דמשיחא) התנהגו כדבעי, מה שאין כן האנשים.

\* \* \*

והרי כל עניני התורה הם (לא סיפור דברים, אלא) "תורה" – מלשון הוראה:

ישנן נשים שסבורות שהעניינים צריכים להתנהל על ידי הבעלים, והבעלים צריכים להשיג פרנסה, וכל שאר העניינים הם טפלים, ובלבד שהבעל יביא הביתה כך וכך דולרים שיוכלו לנהל את הוצאות הבית. ועל כך ההוראה מהאמור לעיל – שהנשים צריכות לדעת שדורנו זה הוא גלגול של דור המדבר, ולכן, עניינן הוא לבנות משכן, דהיינו, שהאשה (וכן הבת או האחיות) צריכה לעשות מהבית – משכן, ולא להניח שתהיה נתינת מקום עבור "עגל הזהב".

כלומר: אפילו אם נרגשת איזו נטייה שבשביל כסף צריכים לוותר על ענין של יהדות – צריכה האשה לעמוד בתוקף ולצעוק: כיון שהבית צריך להיות משכן ומקדש להקב"ה, שיוכל לומר עליו "ושכנתי בתוכם", כלומר, בבית זה אתגלה עם הקדושה והאור שלי – אי אפשר לוותר על עניינים של יהדות!

אלא מאי, השאלה היא מה יהיה עם "עגל הזהב", כסף ופרנסה וכל העניינים – ובכן: התכלית של הכסף היא עבור הוצאות אכילה ושתייה ולבושים; ואילו כאשר נוספים דולרים בדרך שאינה רצויה – אזי משתמשים בהם עבור רופאים, רחמנא ליצלן, ועבור "מסים" ("טעקסעס"), ועבור שאר עניינים של עגמת נפש, אשר, מוטב היה שלא להרוויח דולרים אלו, ובלבד שלא תהיה עוגמת הנפש, אלא הקב"ה ייתן את כל ההצטרפות באופן שיחיו חיים שקטים ובריאים.

\* \* \*

וכשם שבימים ההם פעלו הנשים ("זיי האָבן אויסגעפירט") שעגל הזהב שרפוהו וטחנהו ונעשה לאפר ועשן, ואילו המשכן נבנה (בעזרתן של הנשים שהן היו הראשונות לסייע בבניית המשכן והמקדש) באופן שקרשי המשכן (אף שנעשו מאותיות ק' ור' ש"אתחזיאו על סטרא בישא") עומדים וקיימים לעולם, עד לעתיד לבוא (כדאיתא במדרשי חז"ל),

כמו כן בדרא דעקבתא דמשיחא שהוא הגלגול של הדור ההוא, בידן של הנשים למנוע את עניין "עגל הזהב", היינו ההשתחוואה לכסף תוך כדי ויתור על עניני יהדות, ואדרבה, לנצל את הכסף שמשיגים כדי לעשות מבתיהן משכן ומקדש להשראת השכינה, ואז לא חסר מאומה בכל המצטרך, הבעל בריא, האשה בריאה והילדים בריאים, ומתוך בריאות ושמחה מגדלים את הילדים לתורה לחופה ולמעשים טובים, והם

הדעת הטהור" לרחוץ את הידיים והרגלים, חלקי הגוף שבאים במגע עם העולם, ולשטוף מהם את "הנחות העולם", ולחזק את ה"נפש השנית בישראל" ש"היא חלק אלקה ממעל ממש"<sup>22</sup>. וכאשר הידיים והרגלים נעשות נקיות, אזי יכול האדם למלא תפקידו בעולם – לעשות מענייני העולם, זהב וכסף ונחושת, משכן ומקדש לו יתברך.

ד. ועל זה באה ההוראה – שאין צורך במי שהוא בעל שכל גדול זך ונעלה ביותר דווקא; אין צורך בדבר שנעשה מזהב או מכסף דווקא; יכול להיות גם דבר שנעשה מנחושת, הפחות שבמיטלטלין, אלא שנתינת הנחושת היתה באופן ש"כל נדיב לבו יביאה"<sup>23</sup>, בלב שלם – הרי כיוון שדבר זה בא מלב יהודי זך ("אָ ריינער אידישער האַרץ"), בכוחו לשטוף את האבק ורפש וטיט שנדבק על ידיו ורגליו.

והתורה מספרת דבר חידוש – שהכול ידעו שענייני זה נעשה על ידי נשיישראל: לכאורה, הרי ענינה של האישה הוא באופן ש"כל כבודה בת מלך פנימה"<sup>24</sup>, ואילו העסק עם עניני העולם נעשה על ידי הבעל.

אך היא הנותנת:

מצד זה שהבעל נמצא כמה וכמה שעות בענייני עולם הזה – הנה לאחרי זה קשה לו יותר להבחין ולברר מהו "דבר זר" עבורו, ומהו דבר השייך אליו ("אָ אייגענע זאַך");

ואילו האישה שנמצאת בבית, "כל כבודה בת מלך פנימה", ו"חכמת נשים בנתה ביתה"<sup>25</sup>, להעמיד את ביתה על יסודי התורה והמצווה – הנה אף שלכאורה "נשים דעתן קלה"<sup>26</sup>, הרי להיותה בת שרה רבקה רחל ולא, בכוחה וביכולתה – מצד כוח האמונה, אמונה פשוטה, שישנה אצל נשים יותר מאשר אצל אנשים<sup>27</sup> – להבחין ולברר שעניין

ומה צריך לרחוץ? – את חלקי הגוף שעל ידם הוא עיקר העסק בענייני העולם, שהם הידיים והרגלים – "ורחצו גו' את ידיהם ואת רגליהם"; הרגלים – מביאות את האדם בעולם, והיינו, שמצד עצמו היה צריך להיות ב"בית המקדש", בד' אמות של תורה או בד' אמות של תפלה, אלא שרגליו מובילות ומביאות אותו בעולם הזה הגשמי, ובפועל, הרי הרגלים הן העומדות ישירות על הארץ והעפר הגשמי.

והידיים – הן הכלים הממוצעים בין האדם לעולם, שעל ידם נוטל דברים מהעולם ועל ידם נותן דברים בעולם,

וכידוע הפירוש<sup>17</sup> בדברי המשנה<sup>18</sup> "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים וכו'", ש"בעל הבית בפנים" קאי על הקב"ה, ו"העני בחוץ" קאי על איש ישראל שצריך למלא את שליחותו בעולם הזה הגשמי, וישנו עניין ש"פשט בעל הבית את ידו לחוץ כו'", שזהו על דרך מה שכתוב<sup>19</sup> "דודי שלח ידו מן החור", וכמו כן ישנו העניין ש"פשט העני את ידו לפנים כו'", להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד.

וחלקים אלו שבאים במגע עם עניני העולם – הרגלים, שמביאות את האדם בעולם, והידיים, שבאמצעותן נוטל דברים מן העולם או שמכניס בעולם דברים שלמעלה מהעולם – צריך לרחוץ אותן.

כיצד היא הרחיצה? – הנה רחיצה על-פי דין בנגלה שבתורה היא על ידי זה שנוטלים מים ושופכים על הידיים והרגלים, שאז, הידיים והרגלים עצמן (העור והבשר והעצמות) נשארים במקומן, ואילו האבק ורפש וטיט שנדבק עליהן, הולכים ונשטפים על ידי המים (אם רק במידה המספיקה) ששופכים עליהם.

וענינו בעבודה – כמו שכתב הרמב"ם<sup>20</sup> ש"רמז יש בדבר... הביא נפשו במי הדעת הטהור", ידיעת אלקות, "דע את אלקי אביך"<sup>21</sup>, שזהו עניין תורת החסידות, וטבע הדברים הוא שבכוח "מי

(17) ראה "כתבי הרח"א ביחובסקי" (ברוקלין, תש"נ) ע' צט ואילך – מה ששמע אדמו"ר הזקן מהרב המגיד.  
(18) ריש שבת.  
(19) שה"ש, ה, ב"ד.  
(20) בסוף הל' מקוואות.  
(21) דברי הימים"א, כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ועוד.

(22) תניא רפ"ב.  
(23) ויקהל לה, ה.  
(24) תהלים מה, יד. וראה רמב"ם הל' אישות פי"ג הי"א.  
(25) משלי יד, א.  
(26) שבת לג, ב. וש"נ.  
(27) ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקכז. יהל אור לתהלים ע' תלה. מאמרי אדה"ז ענינים ע' שפג ואילך. וראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתקפה ואילך.



אמר משה: מי יוכל ליתן כופר־נפשו?... נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה: זה יתנו, כזה יתנו (במדב"ר פי"ב)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד – המובן מאליו – לא אמר לו: שיש להציט תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הציט... מובן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם. לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש כופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש, בחיות והתלהבות הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנר ("נר ה' נשמת אדם"), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 529)

\* \* \*

הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן, עד שייתן" (רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ט). ועל זה תמה משה, כיצד נתינה כפויה יכולה להיות כופר־נפש? לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל. משקל – משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה. הוא הדין במחצית השקל שבני־ישראל נותנים: גם כאשר 'כבד' להם הדבר לעשותו, והם עושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כיסא הכבוד" – בעצם הנשמה.

(לקוטי שיחות כרך טז, עמ' 390)

## העשיר לא ירבה והדל לא ימעט (ל,טו)

עשר הגרה הם כנגד עשר הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש עוד כוח, הרצון שלמעלה מהשכל, והוא מתבטא במסירות־נפש על קידוש ה'. אף־על־פי־כן נצטוו בני־ישראל לתת רק מחצית השקל – עשרה גרה ולא אחד־עשר, כי הרצון נכלל ב'דעת' [שכן 'דעת' משמעו גם 'רצון', כנאמר (עמוס ג), "רק אתכם ידעתי [=רצייתי] מכל משפחות האדמה"]. לפיכך נשאר המספר עשר ולא יותר. זהו שאמר הכתוב: העשיר (בדעת) לא ירבה (על עשר) – כי דעת ורצון הם עניין אחד. והדל (בדעת), לא ימעט (מעשר) – כי בכל יהודי קיים הכוח למסירות־נפש.

(אורייתורה שמות, כרך ו עמ' א'תתקכו)

## מר דרור (ל,כג)

בעיר יקטרינוסלב נפטר חסיד אחד ור' מרדכי שמו, וכיבדו את רב העיר, הרה"ג ר' לוי־יצחק שניאורסון ז"ל, להספידו. הדבר אירע בפרשת כִּיתִישָׂא. תוך כדי הספד התריע ר' לוי־יצחק על המצב הרוחני הירוד ששרר אז ברוסיה, והזכיר את מאמר רז"ל (חולין קל"ט), "מרדכי מן התורה מנין? דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא". אף מצבנו כיום במדינה זו – המשיך רבי לוי־יצחק – הוא בבחינת "מר דרור": רבים חושבים כי השלטון הביא חופש ו'דרור' ליושביו, אך לאמיתו של דבר המצב הוא 'מר' מאוד – "מר דרור"...

(תולדות לוי־יצחק)

ימעט<sup>31</sup>.

ולאחרי זה נתבאר, שאי אפשר להתחיל לבנות משכן ומקדש מהעולם, אלא צריכים להכין תחילה את העולם שיוכל להיות משכן ומקדש – להבחין ולברר איזה עניינים אינם שייכים ליהודים, ואיזה עניינים יכול יהודי לברר ולזכך, ועל זה ניתנה האמונה פשוטה לנשים הצדקניות שבאותו הדור, שנותנות אפילו את ה"מראות" כדי לבנות כלי שממנו ירצו את האבק רפש וטיט של העולם, ועל ידי זה תהיה ההכשרה לבוא אל הקודש ולהקריב קרבן לה'.

ו. והנה, אמרו רז"ל "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים"<sup>32</sup>, ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"<sup>33</sup>, שגם הגאולה העתידה לבוא בעגלא דידן על ידי משיח צדקנו, תהיה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור"<sup>34</sup>. ועניין זה נעשה על ידי עבודתן של הנשים הצדקניות להעמיד את ביתן על יסודי התורה והמצווה, להכניס בו כמה עניינים, אבל, להבחין ולברר מה צריך לשטוף ולזרוק החוצה, ומה צריך להישאר בבית, ואחר כך לפעול בבית את עניין "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וזו תהיה ההכנה לבית המקדש השלישי, שעומד בנוי ומשוכלל ויתגלה וירד<sup>35</sup> למטה מעשרה טפחים, ובו תהיה העבודה באופן ש"רצו אהרן ובניו גו' את ידיהם ואת רגליהם", ויקריבו את קרבנות הציבור על ידי זה ש"תשא את ראש בני־ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל", במהרה בימינו, על ידי משיח צדקנו.

(מהתוועדות פורים ה'תש"כ. תורת מנחם כרך כז, עמ' 475-470)

31) תשא ל, טו.

32) סוטה יא, רע"ב.

33) מיכה ז, טו.

34) יל"ש רות רמז תרו (בסופו).

35) ראה פרש"י ותוס' – סוכה מא, סע"א. ועוד.

פלוגי שייך לעולם הזה החומרי ובמילא צריכים לשטפו, ועניין פלוגי שייך לחלק העולם שיכולים לעשות ממנו משכן ומקדש לו יתברך.

ובכוחן של הנשים לתת אפילו עניין של נחושת, שהוא הפחות שבמיטלטלין, אבל, הנתינה היא מתוך חביבות, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בצחצוח והברקת הנחושת להיות דבר הנוצץ, שאז יהיו משתקפים במתכת – פני אדם.

ועד כדי כך, שאפילו עניין כזה שאצל האנשים יכול להידמות שזהו עניין של לעומת־זה, עניין של תאוה – הנה מצד האמונה פשוטה של הנשים, בכוחן לפעול שעל ידו יעמידו ויגדלו צבאות השם!

ולהעיר:

אדמו"ר הזקן כותב בספר התניא<sup>28</sup> ש"העיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת כו", "משום שאין לך נפש רוח ונשמה שאין לה לבוש מנפש דעצמות אביו ואמו, וכל המצוות שעושה הכול על ידי אותו הלבוש... ואם יקדש את עצמו ימשיך לבוש קדוש כו".

וכיוון שהעמידו "צבאות השם", "זרע ברך ה"<sup>29</sup>, שיצאו "מארץ מצרים על צבאותם"<sup>30</sup>, ונכנסו אחר כך לארץ־ישראל, והם אלו שממלאים את שליחותו של הקב"ה בעולם הזה הגשמי והחומרי – הרי מזה מוכח, שהלבושים שלהם היו כדבעי למהוי, כיוון שהקידוש היה כדבעי למהוי.

ונמצא, שכללות עניין "מראות הצובאות" שעל ידן "משדלתו בדברים", היה עניין של קדושה.

ו. וזהו סדר הדברים בפרשה:

לכל לראש באה ההודעה שעניין "תשא את ראש בני־ישראל" נעשה על ידי זה שבני־ישראל מתאחדים בלב אחד ובנפש אחת להקריב להקב"ה קרבן ציבור כולם יחד, באופן שכולם שווים – מצד נקודת היהדות וכוח המסירות נפש שאצל כל היהודים בשווה – שלכן צריכה להיות נתינת מחצית השקל באופן ש"העשיר לא ירבה והדל לא

28) ספ"ב.

29) ישעי' סא, ט.

30) בא יב, נא.

# פרשת כי־תִישָׂא

כי תישא את ראש בני־ישראל לפקודיהם (לִיב)

”כי תישא” – כשתרצה למנות;

”את” – אותיות התורה (מהאות א’ ועד לאות ת’);

”ראש” – דע כי הן שישים ריבוא אותיות;

”בני־ישראל” – כמניין בני־ישראל, שגם הם שישים ריבוא נשמות.

(על־דרך השוואת מספר הנשמות למספר אותיות התורה, הנרמזת במילה ’ישראל’ – ראשי־תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה).

(כתר־שם־טוב, חלק שני, דף מג עמ’ ד)

\* \* \*

כשהקב”ה פוקד (”לפקודיהם”) את עוונות ישראל – מענישם ומעוררם לתשובה – הדבר מביא לנשיאת ראש אצל בני־ישראל.

כידוע, אהבת ה’ המצויה מתייחסת אך ורק לאותו חלק בנשמה המלוכש בגוף והנקרא ’רגל’. לעומת־זה, אהבת ה’ שבבחינת ’כלות הנפש’ מתייחסת לעיקר הנשמה הנשאר מחוץ לגוף ומכונה ’ראש’.

דווקא בעל־תשובה זוכה להתעורר באהבה רבה כזו, מאחר שהיה רחוק, ”בארץ צייה ועייף”. הרי שעל־ידי התשובה נעשה ”כי תישא את ראש בני־ישראל”.

(תורה־אור דף פה”פ)

\* \* \*

ה”אור החיים” הקדוש מקשר פסוק זה לעניין הסתלקות הצדיקים: ”כי תישא” – כשמסתלק מהעולם צדיק שהוא ”ראש בני־ישראל”, עליכם לדעת כי הסיבה היא ”לפקודיהם” – מלשון נפקדות – בגלל החיסרון והחטאים שלכם.

מוסיף כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו:

ידוע שכשיש כמה פירושים לפסוק אחד, משמעות הדבר שיש קשר ביניהם. ומה הקשר בין פירוש זה לבין הפירוש הפשוט של הפסוק, המדבר על מחצית השקל, שהייתה, כידוע, תיקון וכפרה לחטא העגל? ההסבר הוא: עשיית העגל הייתה עבודה זרה, שהוא חטא ועוון כללי. חטא כזה פוגם בכללות הנשמה, וכמו־כן הוא פוגם ב’נשמה הכללית’ שבדור. וכפי שאכן היה בחטא העגל, שגרים ירידה ונפילה מסויימת גם במשה רבנו, ראש בני־ישראל, כמאמר רז”ל (פרש”י לקמן לב, ז) ”לך רד – מגדולתך”.

והנה, חטא העגל גרם לעניין המיתה (כי בשעת מתן־תורה זכו ישראל למצב של ”חירות ממלאך המוות” (תיקוני־זוהר תקון נו); וחטא העגל עורר מחדש את חטא עץ הדעת, שהביא מיתה לעולם). נמצא שחטא זה גרם לעניין של ’מיתה’ גם במשה רבנו (ה’נשמה הכללית’). מכאן הקשר לעניין של הסתלקות צדיקים המדובר לעיל.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ’ 924)

זה יתנו (לִיג)

שלושה דברים שמע משה מן הקב”ה והרתיע לאחוריו... כיוון שאמר לו ונתנו איש כופר־נפשו,

# ”עד מתי” של אליהו

עוד באמצע ההתוועדות בא משיח־צדקנו

...כמוזכר לעיל שאליהו הנביא הוא מבשר הגאולה, ובלשון חז”ל במאמר הארוך [כ”ק אדמו”ר חייך ואמר: אבל לא כמו אריכות הגלות...]. בסוף מסכת סוטה שסיומו וחותמו ”אליהו הנביא זכור לטוב... יבוא ויגאלנו”.

ולהעיר, שמאמר זה הוא בכרייתא דרבי פינחס בן יאיר, שמענייניו העיקריים הוא פדיון־שבויים, החל מהשבייה דכללות עניין הגלות. אשר גם כשנמצאים בחסדי ה’ במלכות של חסד, הרי זה מעמד ומצב של ”שביה” ביחס למקומו האמיתי של כל אחד ואחת מישראל, סמוך על שולחן אביו המלך, מלך־מלכי המלכים הקב”ה, ולכן צריך להיות תיכף ומיד העניין ד”פדיון שבויים” (עניינו של רבי פנחס בן יאיר) – שבא ”אליהו הנביא זכור לטוב” ומבשר שמשיח צדקנו ”הנה זה בא”.

והעיקר – שנעשה כן בפועל ממש תיכף ומיד ממש, שהרי הגאולה היתה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב, שכבר אז ”כלו כל הקיציץ”, ולכן צועקים בני־ישראל ”עד מתי”...

שבוה נכלל גם ביטול הספיקות (באם ישנם אצל משהו) בנוגע לזמן הגאולה, האם הגיע כבר זמן הגאולה, או שצריך עדיין לחשב קיצים כו’, כאמור, שהגאולה היתה צריכה להיות אתמול ושלשום, ולפני זמן רב, ובפרט שישנו גם הפסק־דין של כמה וכמה רבנים ומורי הוראה בדורנו זה שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, ”לא עיכבן כהרף עין” – ”הרף עין” דסיום מעשינו ועבודתינו, וברגע שלאחרי זה ה”הרף עין” דגאולה האמיתית והשלימה.

וכן תהיה לנו – שעוד באמצע ההתוועדות בא משיח צדקנו, ויחד עמו תהיה המשך ההתוועדות באופן שהקב”ה בעצמו, עצמות ומהות, מתוועד עם כל אחד ואחת מישראל וכלל־ישראל, ואז תהיה השמחה הכי גדולה, למעלה גם משמחת פורים שהיא באופן ד”עד דלא ידע”.

(מהתוועדות שבת־קודש פרשת כ”תשא, ט”ז באדר ה’תנש”א. התוועדויות ה’תנש”א, כרך ב, עמ’ 363)

”עד מתי” זועקים, לא אומרים

בהפטרה מסופר אודות המאורע דאליהו בהר הכרמל, שבו פנה אליהו הנביא לבני־ישראל ואמר להם: ”עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה’ הוא האלוקים לכו אחריו וגו”.

כאשר נתבונן לרגע בפרטי מאורע זה – מצב שבו היו צריכים לפעול אצל כמה מבני־ישראל שיידעו ש”ה’ הוא האלוקים”, ולא יעבדו לבעל חס ושלום, ולמטרה זו בנה אליהו הנביא מזבח והקריב קרבן בחוץ [למרות האיסור דשחוט חוץ, בתור הוראת שעה], ובמעמד זה פונה אליהו הנביא לבני־ישראל ואומר להם: ”עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים וגו” [..].

כל מי שיש לו מושג כלשהו באהבת־ישראל, ובפרט ”ואהבת לרעך כמוך”, וכל מי שיחשוב לרגע שמדובר אודות אליהו הנביא – יבין בפשטות עד כמה נגע לליבו של אליהו הנביא מצבם של בני־ישראל, ומכיוון שכן, לא יעלה על דעתו של אף אחד שאליהו הנביא אמר דברים אלו בתור סיפור או הצעה, ואחר־כך הלך לטייל חס ושלום... אליהו הנביא כאב והצטער ביותר על מצבם של בני־ישראל, ולכן צעק מקירות לבו ותבע מהם בכל התוקף: ”עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים!...”

(משיחת שבת פרשת תשא, שושן־פורים קטן ה’תשד”מ; התוועדויות תשד”מ, כרך ב, עמ’ 1081-1079 – בלתי מוגה)

# ה'אחרון' שחשף את העומק שבפירוש רש"י

**רבי שמואל אליעזר אידלס: מגדולי ה'אחרונים', ומקובל שגם יסד את פירושו על דעת המקובלים \* דבריו התקבלו בכל תפוצות ישראל ונדפסו בכל מהדורות הש"ס \* תמך והחזיק את בני ישיבתו הן בגשמיות והן ברוחניות בדוגמת לעתיד לבוא \* הרבי על המהרש"א**

וגם חידושי אגדות) בכל תפוצות ישראל... כך התבטא הרבי בו' תשרי תשד"מ (התוועדיות תשד"מ כרך א' עמ' 122). וביטוי נוסף באותה שנה (התוועדיות תשד"מ כרך ב' עמ' 1363): גדלותו של המהרש"א... כידוע שכל המפרשים עד המהרש"א כתבו את חיבוריהם ברוח הקודש. ושוב בהתוועדות ש"פ ראה תשד"מ (התוועדיות תשד"מ כרך ד' עמ' 2493): פירוש המהרש"א [שנכתב ברוח הקודש] מגלה את העומק והפנימיות שבפירוש רש"י – יינה של תורה... וענין זה מתאים עם סדר הלימוד – שלכתחילה לומדים פירוש רש"י ואחר-כך – פירוש המהרש"א: סדר הלימוד הוא, שלא מתחילים ללמוד גמרא עם פירוש המהרש"א, אלא תחילה לומדים גמרא עם פירוש רש"י, פשוטו של ש"ס, ואחר-כך מוסיפים ללמוד גם פירוש המהרש"א. ובפרט בנידון דידן – שהמהרש"א עצמו מביא את דברי רש"י. ונמצא שהתחלת הלימוד (דרגא הא') היא כפשטות הכתוב, ולאחרי כן מגיעים לדרגא נעלית יותר – כפירוש המהרש"א...

## דעת המקובלים בתוך הש"ס

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ט (שיחות קודש

"איש קדוש, מופת הדור, שמעו יצא ממזרח שמש עד מבואו, האיר עיני חכמי ישראל בחיבורו הגדול" – כך נחקק על מצבתו של ר' שמואל אליעזר בר יהודה הלוי, הנודע בכינויו: המהרש"א. המהרש"א נולד בשנת ה'שט"ו (בקראקוב) ונפטר בה' כסלו ה'שצ"ב (באוסטרהה). למד ולימד בעיר פוזנה. חותנתו מרת אידל, דאגה לפרנסתו ותמכה בתלמידיו הרבים במשך עשרים שנה, וכאות הוקרה על כך קרא את שם משפחתו: אידל'ס [וראה ספר 'זכרון שמואל' (נ.י. תשמ"ט) עמ' 104 הערה 4]. אחר פטירתו החל לשמש ברבנות במקומות שונים, ובאוסטרהה כיהן עד סוף ימיו, שם ייסד גם ישיבה גדולה ומפורסמת. פירושו 'חידושי הלכות' הוא פירוש עמוק וחרף לסוגיות הש"ס, כמו גם פירושו לאגדות חז"ל "חידושי אגדות". היה ראש המדברים בוועד ארבע ארצות, וחשובי גדולי הדור בתקופתו באו עמו במשא-ומתן של הלכה.

## חיבור ברוח הקודש

המהרש"א היה מגדולי ישראל, וכמובא בספרים שכל המחברים שעד המהרש"א ועד בכלל כתבו את חיבוריהם ברוח-הקודש. ובפרט שבפועל נתקבלו ספריו (חידושי הלכות (כולל השקלא-וטריא שבהם)

תשכ"ט כרך א' עמ' 187) התבטא הרבי:

המהרש"א היה מקובל – ודבריו הובאו בכמה מקומות בחסידות וכו' וכו', ובפרט שהמהרש"א רוצה ללמוד כן בפירוש רש"י – נדרש, אפוא, ביאור מדוע מפרש אדמו"ר הזקן דלא כהמהרש"א?! התייחסות לדברי ימי חייו של המהרש"א מצינו בדברי הרבי, בהתוועדות מוצאי שבת-קודש פרשת בשלח תשל"ח (שיחות-קודש תשל"ח כרך א' עמ' 474):

המהרש"א כיהן כראש-ישיבה גדול ואף החזיק את בני הישיבה שלו הן בגשמיות הן ברוחניות כידוע בדברי הימים שלו [=דברי ימי חייו], שזהו בדומה למעמד ומצב שיהיה לעתיד-לבוא, שהתורה תחזיק את בני ישראל הן ברוחניות הן בגשמיות, ולא יזדקקו לשום גורם אחר, לא כפי שהמצב בזמן הזה כאשר "הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם" (ברכות לה, ב), וההנהגה צריכה להיות כר' ישמעאל [=ש"הנהג בהן מנהג דרך ארץ].

פעם (בשנת תשל"ח) הסביר הרבי את מעלת "העונה אמן" על-פי הקבלה והחסידות, וציין (שיחות קודש תשל"ח כרך א' עמ' 474): אמנם הקדוש-ברוך-הוא הצליח שהדברים עולים בקנה אחד ("כך עולה גם מדברי") עם דברי המהרש"א ב'חידושי אגדות' שלו... אחרי שפירט הרבי והרחיב את הנושא, המשיך (שם עמ' 475):

המהרש"א אמנם מייסד דבריו על "דעת המקובלים" – אך הדברים הרי נדפסו בכל מהדורות הש"ס ("הש"סין"), וכל אחד הלומד את חלק ההלכה שבפירוש המהרש"א, לומד הוא אף את חלק האגדה שבפירוש המהרש"א.

גם כשנדרש הרבי לנושא גלגולי הנשמות (ראה ספר 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רלג), ציטט מדברי המהרש"א בכמה מקומות בש"ס בהן הדגיש 'ועל פי דעת המקובלים בסוד הגלגול'.

בעיצומו של אמירת מאמר חסידות שנאמר בהתוועדות שבת קודש פרשת אחרי-קדושים תשמ"ה (התוועדיות תשמ"ה כרך ג' עמ' 1926) מזכיר הרבי:

שלימוד התורה עצמו נחשב כקרבות ואכילת מזבח, וכפי שמביא ב'חידושי אגדות' מהרש"א

מהמשה אבות פרק ג'...

## בדרך של פלפול...

וכך התבטא הרבי בהתוועדות ש"פ שמיני תשל"ה (שיחות קודש תשל"ה כרך ב' עמ' 50):

רש"י לומד בדרך הפשט – כשם שדרכו בפירוש על התורה לפרש בדרך פשוטו-של-מקרא – וגם בגמרא נוקט הוא בדרך פשוטו של גמרא, ודלא כהמהר"ם שיף או המהרש"א הכותבים בדרך של פלפול המתאימה עם פירוש התוספות!... ובו' תשרי תשד"מ (התוועדיות תשד"מ כרך א' עמ' 122) אומר הרבי:

גם דבריו של המהרש"א חייבים להיות מובנים בשכל האדם הלומד, ואין לסמוך עליו מבלי להתאמץ להבינו. ובענין זה – לכאורה תירוצו של המהרש"א הוא תמוה ביותר..

## מצווה על פי טבע

כשנדרש הרבי לפירוש רש"י שביקור הקב"ה את אברהם חל ב'יום שלישי למיתו' ולקושיית המפרשים: 'זאת מניין? ומדוע לא הקדים ה' ביקורו' – הביא את קושיית המהרש"א (בבא בתרא טז, ב) מדוע לא ריפא אברהם אבינו את עצמו באבן טובה שתלויה הייתה בצווארו? – וביאר הרבי (לקוטי שיחות כרך ה' עמ' 77 ואילך):

המצווה צריכה להתקיים בדרך טבעית במידה הרבה ביותר ולא [בדרך] ניסית, וממילא אין מקום לחפש 'לחסון' צער וכאבים, ולכן לא ריפא אברהם עצמו ומטעם זה אף לא הקדים ה' את ביקורו קודם ליום השלישי – שאז גם מצד הטבע נרפא הגוף באופן טבעי.

## אין מהרש"א כזה...

באחר מביקוריו של הגאון הגדול בעל 'שבט הלוי' – רבי שמואל וואזנער שליט"א אצל הרבי, אמר לרבי דבר מסוים בשם המהרש"א, אך הרבי הגיב על-כך בסגנון: כמדומני שאין מהרש"א כזה. אחר-כך סיפר הרב וואזנער כי כשעיין אחרי-כך בפנים נוכח שהרבי צדק (ראה 'שמן ששון מחבריך' כרך ב' עמ' 14).